

UPPSALA
UNIVERSITET

SKADESTÅNDSRÄTT I INTRODUKTION TILL SKADESTÅNDSRÄTTEN SAMT CULPA SOM ANSVARSGRUND

Sandra Friberg, docent i civilrätt
sandra.friberg@jur.uu.se

UPPSALA
UNIVERSITET

Introduktion till upplägg under skadeståndsrättsperioden

- Föreläsningar
- Seminarier
- Kurslitteratur inkl. rättsfallskompendium

OBS! Lagtexten! Lagtexten! Lagtexten! Lagtexten!
Lagtexten! Lagtexten! Lagtexten!
Lagtexten!

UPPSALA
UNIVERSITET

Föreläsningar

Skadestånd I Allmänna frågor om skadestånd,
skadeståndsansvar och culpa

Skadestånd II Några speciella ansvarsfrågor (strikt
ansvar, principalansvar, handling/underlåtenhet)

Skadestånd III Myndighetsansvar och ansvarets gräns

Skadestånd IV Skadorna och ersättningen

Vad är skadestånd?

Civilrättslig sanktion

Skadestånd är den ekonomiska ersättning som den som har orsakat en skada (eller den som ansvarar för annans vållande) är juridiskt förpliktad att betala till den har som drabbats av skadan.

Jfr böter, vite,
sanktionsavgifter

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad innehåller skadeståndsrätten på T2?

Utomobligatoriskt/utomkontraktuellt skadestånd

Jfr obligationsrätten/kontraktsrätten:

Inomobligatoriskt/inomkontraktuellt skadestånd

Jfr föreläsning under kontraktsrättsperioden

Skadetyper

- Personskada
- Sakskada
- Ren förmögenhetsskada (SkL 1:2)

Med ren förmögenhetsskada förstås i denna lag sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada.

- Rent ideella skador (kränkning, "annan ideell skada")

Jfr ersättningsposter (SkL 5 kap.)

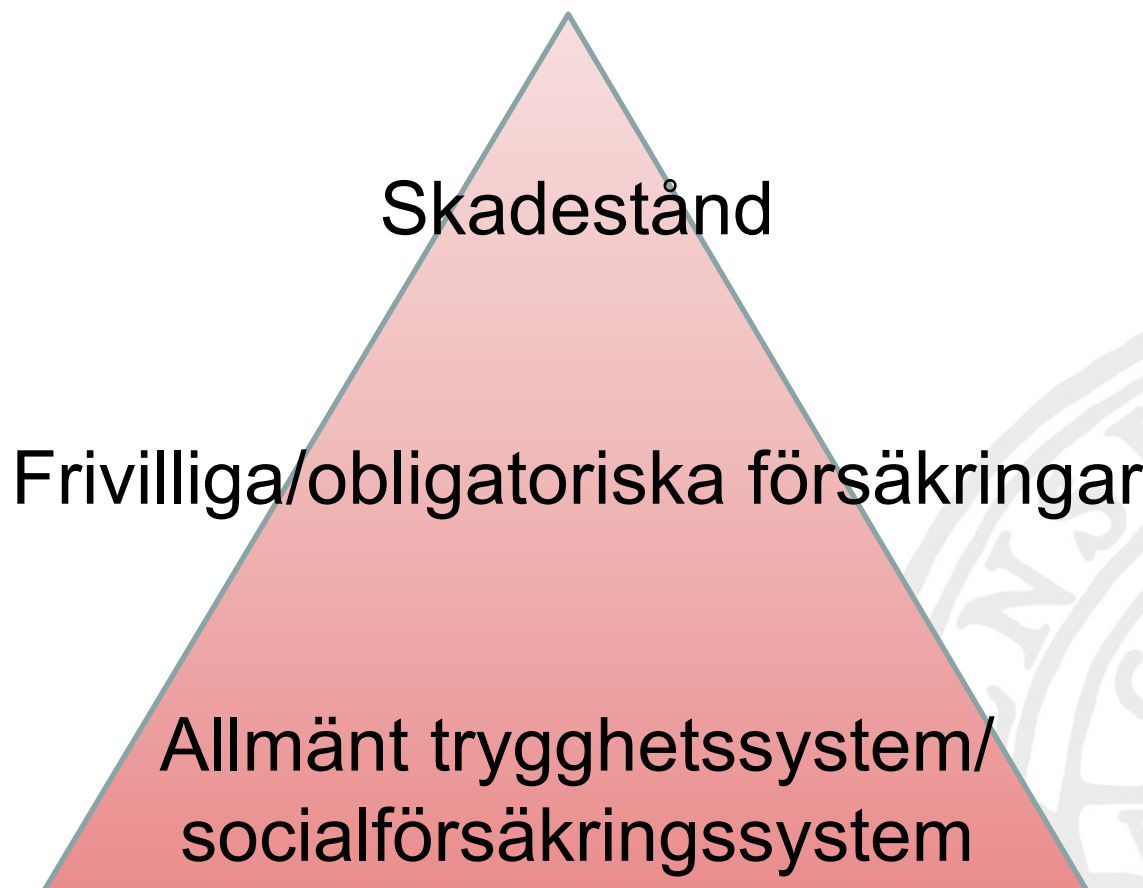
UPPSALA
UNIVERSITET

Varför skadestånd? (Hellner kap. 2)

reparation
kostnadsplacering
prevention
pulvrisering (jfr försäkring)
gottgörelse
upprättelse
(jfr skadetyper)

Skadestånd i relation till andra ersättningar

UPPSALA
UNIVERSITET

Skadestånd

SkL
Brottsskadelagen

hemförsäkring
trafikförsäkring
patientförsäkring
läkemedelsförsäkring
osv.

Frivilliga/obligatoriska försäkringar

Allmänt trygghetssystem/
socialförsäkringssystem

UPPSALA
UNIVERSITET

Vad handlar skadeståndsrätt om?

- Frågor om ansvar
- Answarets omfattning
- Ersättningen, ersättningsens beräkning eller bestämmande

SkL 1972:207

- SkL är en *ramlag*, 34 paragrafer. Åtskilliga definitioner, normer och principer finns inte med i lagen (t.ex. kausalitet, adekvans, definitionen av personskada).
- Lagen är *dispositiv*

SkL 1:1 *I denna lag meddelade bestämmelser om skadestånd tillämpas, om ej annat är särskilt föreskrivet eller föranledes av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden*

- Lagen kompletteras av och kompletterar speciallagstiftning och oskrivna principer

TSL, PAL, MB, PSL, immaterialrättslig lagstiftning... (många gånger med hänvisning till SkL 5 kap.)

- Betydelsen av förarbeten, praxis och doktrin

Objektiva förutsättningar för ansvar (Hellner kap. 6)

1. skada
2. drabbat annan än SV
3. en plikt att inte skada (ssk. aktuellt vid underlåtenhet (jfr garantläran), placering av plikten) som grundas i lag, avtal, eget föregående handlande
- (4. ingen objektiv ansvarsfrihetsgrund föreligger, t.ex. nöd, nödvärn etc. Jfr dock betydelsen av styrkan av ansvarsfrihetsgrund.) (Hellner kap. 7)

Subjektiva förutsättningar för ansvar (Hellner kap. 8)

- Uppsåt
- Vårdslöshet
- "Fel eller försummelse"

Ibland gäller strikt ansvar, dvs. ansvar utan uppsåt/vårdslöshet

Jfr orsakar - "vållar"

t.ex. "En skada som orsakas av en hund skall ersättas av dess ägare eller innehavare, även om han eller hon inte vållat skadan."

Ansvar för andras vållande (principalansvar)

t.ex. SkL 3:1

"Den som har arbetstagare i sin tjänst ska ersätta
1. personskada eller sakskada som arbetstagaren vållar
genom fel eller försummelse i tjänsten..."

Culpaansvar för sak- och personskada vid eget vållande

SkL 2:1 "Culparegeln"

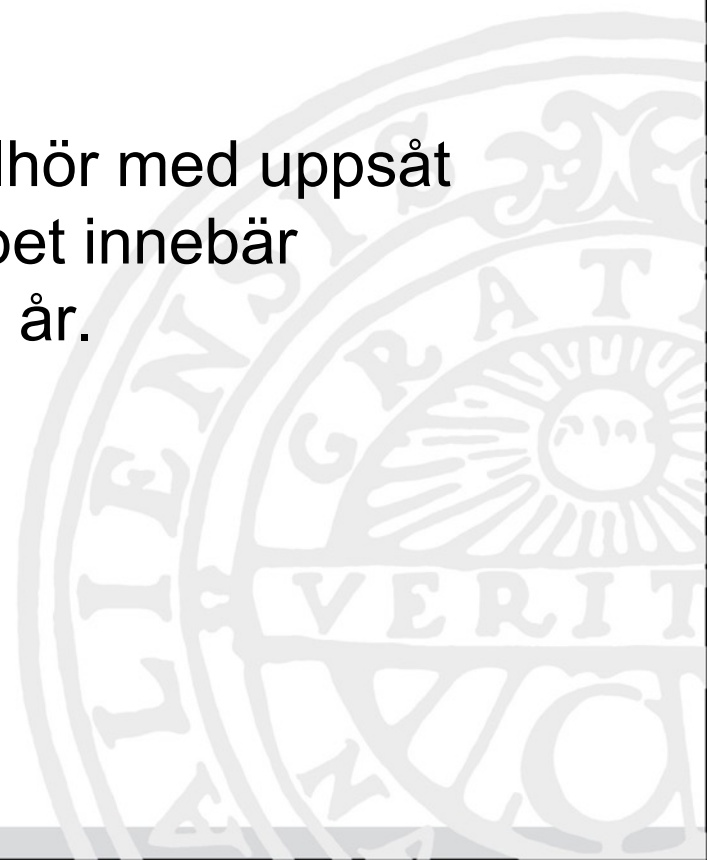
Den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar personskada eller sakskada skall ersätta skadan.

För att bli skadeståndsskyldig (att betala någon annans skada) måste man ha gjort något "fel"/avvikit från ett önskat beteende i en viss situation.

Uppsåt

BrB 8:1

Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, dömes, om tillgreppet innebär skada, för stöld till fängelse i högst två år.

UPPSALA
UNIVERSITET

”gjort något fel”

”upsåtligen eller av vårdslöshet”

BrB 8:1

Den som **olovligen** tager vad annan tillhör med **upsåt** att tillägna sig det, dömes, om tillgreppet innebär **skada**, för stöld till fängelse i högst två år.

”skall ersätta skadan”

UPPSALA
UNIVERSITET

Culpaprovning

Vårdslöshet/Culpa

” Den som [...] av vårdslöshet...”

UPPSALA
UNIVERSITET

Rättslig standard/handlingsnorm

Var kan vi hitta en rättslig standard eller handlingsnorm för ett visst beteende/agerande?

1. Författning
2. Övriga regler
3. Sedvana
4. Prejudikat
5. Fri culpaprövning

Rättslig standard/handlingsnorm

1. Författning

(lagar, förordningar, föreskrifter)

2. Övriga regler

(regler som inte omfattas av nr 1, allmänna råd) t.ex. regler i idrott, affärer, badhus osv.

3. Sedvana

(Ett handlingsmönster som är accepterat – ”känt och erkänt” - som det normala inom en bransch)

4. Prejudikat

(domstolsavgöranden från högsta instans, t.ex. HD i en viss rättsfråga)

5. Fri culpaprövning

1. Författning
2. Övriga regler
3. Sedvana

preciserad + materiell regel
+ relevant skyddat intresse
→ culpös handling

Jfr opreciserad regel:

1 § För att undvika trafikolyckor skall en trafikant iakttäta den omsorg och varsamhet som krävs med hänsyn till omständigheterna.

Jfr skyddat intresse?:

3 § Den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligt bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, döms för **smuggling** till böter eller fängelse i högst två år.

4. Prejudikat

5. Fri culpaprövning

5. Fri culpaprövning (se t.ex. NJA 2011 s. 454)

I (a) riskfaktorer ("det hotande")

(b) ev skadans storlek, VAD kan inträffa? ("det hotade")

(c) handlingsalternativ, vad hade kunnat göras för att undvika skada? (kostnader & olägenheter)

(d) SV:s möjlighet att inse (a)-(c)

II Rättslig avvägning/värdering av samtliga faktorer

Krävdes annat handlande, dvs var handlandet ett avsteg från handlingsnormen?

(4. ingen objektiv ansvarsfrihetsgrund föreligger, t.ex. nöd, nödvärn etc. Jfr dock betydelsen av styrkan av ansvarsfrihetsgrund.) (Hellner kap. 7)

Sammanfattning

Ansvarsgrund:

- Objektiva förutsättningar för ansvar
- SkL, annan lagstiftning eller avtal?
- Culpaprövning
- OBS! Rättslig avvägning med argument för och emot culpaansvar! Inte bara utpekande av omständigheter i det individuella fallet, utan berätta *varför* dessa omständigheter talar för eller emot ansvar i det individuella fallet.
- Riskavvägning snarare än skuld

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för uppmärksamheten!

